

Eesti Vabariik

TARTU LASTEKUNSTIKOOL

Joonistamise ainekava (põhiõpe)

1. Õppe eesmärgid joonistamise ainekava läbimisel I – IV kursuseni

Joonistamine on kunstiõpetuse alusdistsipliiniks kõigi loominguliste õppeainete omandamiseks. Joonistamine arendab õpilase proportsiooni-, ruumi- ja vormitunnetust, õpetab ruumi, esemeid, inimesi ja loodust vaatama ja nägema. Joonistamise harjutamine arendab visuaalset mõtlemist ja eneseväljendusoskust, lapse mõtte ja käe koostööd, arendab järjekindlust, süvenemisvõimet ja ümbritsevas maailmas peituvat loogika mõistmist. Joonistamine on efektiivsem loovate ideede väljendamiseks alates praktiliste rakenduskunstidest kuni eksperimentaalsete eneseväljenduskunstideni. Iga loomingulise mõtte esimene väljendus on joonis.

Ainekavasse on haaratud mitmeid teemasid (inimene, taimed ja loomad, igapäevased esemed, interjäär, linnavaade, fantaasia, abstraktsioon), materjale (grafiit, süsi/seepia/sangviin, tušš, viltpliiats, värvipliiats) ja pinnakatmise tehnikaid (graafilised tehnikad - viirutamine, täpimine jms; maalilised tehnikad – erinevad faktuurid söe, seepia ja sangviiniga) ning käsitletud neid vastavalt vanuseastmele.

Alustatakse pinnakatmise ja silmaga mõõtmise harjutustest, seejärel joonistatakse lihtsavormilisi esemeid ja objekte; jätkatakse looduse, inimese ja keerulisemate tehisobjektidega (arhitektuur) ning fantaasiajoonistustega. Õpitakse tundma joonistamise baasmõisteid nagu perspektiiv, rakurss, valgus ja varjud, heletumedusskaala, faktuur, jooned ja pinnad, illusioon jt.

Läbiv teema on inimene. Inimese tundmaõppimiseks kasutatakse nii naturist joonistamist kui kipskooptaid antiikskulptuuridest.

Õpe toimub peamiselt stuudiotunni vormis. Stuudiotund hõlmab endas ülesande püstitust, kavandamist, töö teostamist, pidevat tagasisidet ning lõpptulemuse hindamist ja analüüsi.

2. Õppemaht

I – II kursusel on 2 joonistamise tundi nädalas. III – V kursusel on 3 joonistamise tundi nädalas.

Õppeaasta jaguneb kaheks semestriks:

I semester 3. september – 23. detsember

II semester 1. jaanuar – 15. mai

3. Õppe sisu

I KURSUS

Esimesel kursusel on joonistamine laiemalt seotud põhikooli kunstiõpetuse ja käsitöö ainetega. Arendab vaatamise, nägemise ja süvenemiseoskust ning visuaalruumilist ja koordineerimisvõimekust. Tegeleb loovuse ja õppija isikupäraste mõtete väljendusjulguse arendamisega kasutades selleks joonistamise väljendusvahendeid. Loovülesannetesse on integreeritud põhikooli õppeainetega seotud ülesandeid, kujutades loodus- ja kirjandusmotiive, joonistades muusikaga seotud kompositsioone, kujutades koolielu ja riiklikke tähtpäevi, päevakajalisi sündmusi. Esimesel kursusel on oluline õpilaste kohanemine uue keskkonna ja kaasõpilastega (sotsiaalsed pädevused).

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb joonistusvahendeid ja kasutab neid võimete kohaselt;
- omandab joonistuses kasutatavaid mõisteid: horisontaalne, vertikaalne, visand, ovaal, abijoon;
- konstrueerib võimete kohaselt lihtsama vormiga esemeid;
- teeb fantaasiajoonistusi, kujutades seal võimete kohaselt inimesi, loomi, esemeid;
- harjutab sotsiaalseid pädevusi.

Õpiväljundite saavutamist toetavad teemad

1. Joonistamise mitmesugused töövahendid ja materjalid; joonistamise kunstilised väljendusvahendid ja tehnikad; õiged töövõtted joonistusvahendite käsitlemisel.
2. Joonistuse ülesehituse alused; esemete kujutamine lihtsamalt keerulisemale; paigutus etteantud formaadile.
3. Lihtsamad anatoomilised vormid inimestel ja loomadel; figuuri proportsioonid lastel ja täiskasvanutel.
4. Loovjoonistamine: fantaasiajoonistus, temaatiline joonistus, illustratsioon, koomiks, spontaanne joonistus jms.

5. Harjutused ja grupitööd õpilaste sotsiaalsete pädevuste arendamiseks.

II KURSUS

Teisel kursusel on õppetöö seotud suurel osal põhikooli matemaatikatunnis käsitletava geomeetriaga: geomeetrilised kehad ja kujundid, kujutava geomeetria perspektiiviõpetuse osa, millele toetudes saab võimalikuks ruumilisuse illusiooni saavutamine tasapinnalisel paberil. Samuti tutvutakse bioloogia tundides käsitletavate loomade ja inimese anatoomiliste vormidega. Fantaasiaülesannetes kujutatakse päevakajalisi sündmusi, arendades selle abil õppijate kodaniku-, kultuurilisi, väärtus- ning enesemääratluspädevusi.

Õpiväljundid

Õpilane:

- omandab uusi ainega seotud mõisteid: sümmeetria, esiplaan, tagaplaan, läige, reflex, figuur, krokii;
- joonistab võimetekohaselt natüürmordi arvestades paberile paigutust, esiplaani ja tagaplaani, joonistuse ülesehitust, esemete ja pindade hele-tumedust;
- teeb figuurijoonistamise harjutusi ja kasutab inimfiguuri ja loomi fantaasiajoonistustes;
- arendab sotsiaalseid, kultuurilisi ja matemaatilisi pädevusi sobivate ülesannete abil.

Õpiväljundite saavutamist toetavad teemad

1. Ruumi ja vormi kujutamise alused; valgus ja vari; pinnakäsitus ja tonaalsus; joonte ja pindade kasutamisevõimaluste süvendatud tundmaõppimine.
2. Seadeldised geomeetriliste vormidega ja natüürmordid; erinevast materjalist ja erinevate vormidega esemete joonistamine.
3. Perspektiivi joonistamise põhireeglid; tuum- ja koondpunkt; vaatepunkt; ruumi kujutamine tasapinnal; lihtsam ruumi sisevaade või perspektiiviprobleemiga seadeldis.
4. Figuuri kujutamine; keha üldmahud ja vormid; keha sümmeetria; figuuri karakterised tunnused; mees ja naine; laps ja täiskasvanu; inimene ja loomad.
5. Spontaanne- ja vabajoonistus, ülesanded isikupära, fantaasia ja loovuse arendamiseks.

III KURSUS

Kolmandal kursusel on põhiteemaks inimpea ja portree ning käe ja jalalabad, mis on seotud

koolibioloogia inimese anatoomia osaga. Käsitletakse mitmeid plastilise anatoomiaga seotud mõisteid, mis on abiks inimese joonistamisel elava modelli järgi. Pädevustest tõusevad teiste kõrval päevakorda portreejoonistamise abil enesemääratluspädevus ja õpipädevused, kuna alates kolmandast kursusest on joonistamine rohkem seotud mitmete teadmiste ja oskuste kombineerimisega sidudes endas teaduslikke termineid, isiklikku suhet kujutatavasse ja pildi komponeerimise võtteid.

Õpiväljundid

Õpilane:

- tunneb käsitletud mõisteid: plastiline anatoomia, staatiline, dünaamiline, interjäär ja arvestab nendega joonistamisel;
- joonistab enda arengule vastava portree, arvestades pea üldproportsioone, vorme ja anatoomiat;
- joonistab figuurivisandeid, arvestades poseeriva modelli proportsioone;
- komponeerib varemõpitud vabajoonistusena, kasutades erinevaid joonistustehnikaid.

Õpiväljundite saavutamist toetavad teemad

1. Inimpea ja portree; pea anatoomia; kolju ehituse tundmaõppimine; pea kalde ja pöörde määramine; näo osade silma, nina, kõrva, suu põhjalikum tundmaõppimine; vormi ja detailide kooskõla portreejoonistuses; inimpea joonistamise alused kipsmudeli abil; elava modelli joonistamine.
2. Jäsemete kujutamine; käe- ja jalalaba ülesehitus ja anatoomia, nende joonistamine erinevates asendites.
3. Inimfiguuri üldanatoomia ja visandamine.
4. Kompositsiooniline joonistamine, sidudes pildikompositsiooni varemõpitud (portree, perspektiiv vms); kujutamise tõlgendamine; isiklik suhe kujutatavasse; motiivi valikuline kujutamine; mitmesuguse faktuuri ja tekstuuri edasiandmine.

IV KURSUSUS

Neljandal kursusel on põhiteemaks figuuri joonistamise alused, mistõttu see on eriti seotud kooli bioloogiakursustes õpitava inimese anatoomiaga. Samuti perspektiiviülesanne kooli matemaatikakursustest kujutatava geomeetria veelgi põhjalikuma tutvustamisega. Arendab õppijais enesemääratluspädevust, õppimispädevust, matemaatilist pädevust. Kompositsiooniteemade valik võimaldab arendada lähtuvalt õppijate ja juhendaja kokkulepetest kultuuri ja

väärtuspädevusi, kodanikupädevusi jne. Kompositsiooniks materjalide kogumisel internetivõimaluste kasutamine arendab õppijate digipädevust.

Õpiväljundid

Õpilane:

- on tutvunud inimese plastilise anatoomiaga seotud mõistetega, ruumi konstrueerimisega tasapinnal seotud mõistetega ja arvestab nendega joonistades õppeaastal ettenähtud ülesandeid;
- joonistab figuuri lähtuvalt selle proportsioonidest ja anatoomiast;
- joonistab enda selleks õppeaastaks saavutatud võimetest lähtuva portree elava modelli järgi;
- joonistab perspektiiviülesande lähtuvalt tsentraalprojektsiooni reeglitest;
- joonistab kokkulepitud teemal tervikliku kompositsiooni, läbides ettenähtud protsessi: kavandamine, materjali kogumine, sisuline ja vormiline analüüs.

Õpiväljundite saavutamist toetavad teemad

1. Inimfiguuri kujutamine; anatoomiline kipsfiguur; telg- ja abijooned; seisev, istuv ja lamav figuur; erinevad poosid; poosi staatika ja dünaamika; raskuspunkt ja toetuspind; tasakaalu säilimise tingimused; figuuri kadreerimine; figuur ja riietus; keha anatoomia vastavus välisele vormile.
2. Portree ja isikupära; karaktersete tunnuste ja isikupära leidmine, nende esiletoomine; portreekompositsioon.
3. Interjööri ja eksterjööri perspektiivne kujutamine; juhusliku nurga all asuvate esemete kujutamine, keerukamate perspektiivprobleemidega seadeldised; tsentraalprojektsioon.
4. Kujutava tegevuse kui protsessi teadvustamine; fantaasiajoonistus; eesmärkide püstitamine; vahendite valik; materjali kogumine; kavandamine; töö sisuline ja vormiline analüüsimine.

V KURSUSUS

Õpiväljundid

Õpilane:

- kavandab figuraalse kompositsiooni ja lahendab selle kokkulepitud joonistusvahenditega, jõudes tervikliku tulemuseni;
- stiliseerib ja abstrahereerib ettenähtud ülesandes vorme ja valmistab tervikliku joonistuse;

- joonistab lühiajalisi figuurijoonistusi erinevates poosides ja rakurssides, arvestades inimkeha anatoomia ja proportsioonidega;
- teostab loomingulise projekti, kui valib lõputöö joonistamises.

Õpiväljundite saavutamist toetavad teemad

1. Figuur ja ruum; figuraalse kompositsiooni kavandamine; modell kui abivahend teose loomisel.
2. Abstraheeritud ja stiliseeritud vormid.
3. Inimese anatoomia stuudio natuurist; figuuri staatika ja dünaamika; lühiajalised joonistused inimkehast puhkeasendis ja liikumises, kehapöörded, jäsemete ja pea pöörded.
4. Lõputöö, kui õpilane valib selleks joonistamise.

4. Kirjandus ainekava juurde

Der nackte Mensch. Bammes, Gottfried, 1969, inimese anatoomia

Joonistamise ja maalimise õpik. Raunam, Oskar 1961, joonistamise üldalused

Plastiline anatoomia. Loogna, Georg, 1964, inimese anatoomia kunstiõppijatele

Анатомия для художников. Барчаи, Ене, 2006, Inimese anatoomia kunstiõppijatele

Основы учебного академического рисунка. Ли, Николай. 2005, joonistamise üldalused